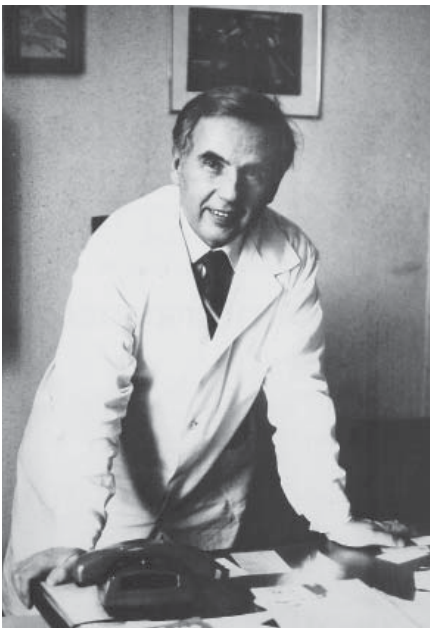

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Б.Т. БІЛИНСЬКОГО «МЕДИЧНІ ПОМИЛКИ В ОНКОЛОГІЇ»

Поняття «медичні помилки» і ступінь відповідальності за них у ході історії медицини змінювалися. Медичними помилками вважали недосвідченість медичних працівників, їх необережність, а також ненадання медичної допомоги. У XIX ст. в аналізі та вивченні медичних помилок вбачали шлях до вдосконалення медицини. Н.І. Пирогов наголошував на тому, що кожна сумлінна людина повинна мати внутрішню потребу швидше оприлюднити свої помилки з метою застерегти від них менш обізнаних людей.

Медичні помилки можуть бути організаційними (неправильна організація робочого місця та лікувального процесу, помилки ведення медичної документації), діагностичними (пов'язані з установленням діагнозу), лікувальними (помилки у виборі методів дослідження і в оцінці їх результатів, неповне обстеження хворого і помилки діагностичних або лікувальних маніпуляцій) та профілактичними.

Причини медичних помилок можуть бути об'єктивними й суб'єктивними. Із найважливіших об'єктивних причин слід відзначити мінливість окремих постулатів і принципів у галузі теоретичної та практичної медицини, у зв'язку з чим змінюються погляди на етіологію, патогенез, лікування захворювань. Навіть досвідчені лікарі можуть бути введені в оману неправильними результатами дослідження (у разі нечітко налагодженого метрологічного забезпечення медичної техніки). Мають значення відсутність умов для застосування необхідного методу обстеження або лікування, недостатньо чітка організація роботи в лікувальному закладі.

Медичні помилки — неминучі, тому важливо зрозуміти їх причини і сутність з метою зведення їх частки до мінімуму. Отже, поява такої монографії дуже своєчасна і необхідна не тільки для практичних лікарів-онкологів, а й для медиків усіх спеціальностей, науковців і викладачів клінічної медицини, які у своїй діяльності мають справу з пухлинним процесом.

Автор книги — відомий в Україні та за її межами вчений-онколог та філософ професор Борис Тарасович Білинський. Багато онкологів України з гордістю і вдячністю називають Бориса Тарасовича своїм Учителем.

Книга складається з чотирьох глав: «Лікарські помилки. Визначення предмета», «Причини лікарських помилок», «Загальні помилки в лікуванні онкологічних хворих», «Помилки в діагностиці і лікуванні окремих локалізацій раку». Крім того, матеріал проілюстровано 80 клінічними випадками з історій хвороби пацієнтів, що дозволяє читачу ознайомитися з конкретними помилками і порадами щодо їх недопущення.

У вступі автор наголошує на тому, що незмінним залишається постулат: тільки рання діагностика раку може забезпечити результати лікування, які задовольнять і лікарів, і пацієнтів. Повсякденність контактів хворих онкологічного профілю із лікарями різних профілів і на різних етапах надання медичної допомоги створює умови для не зовсім виправданих або й помилкових висновків, які роблять лікарі стосовно конкретних пацієнтів. Хворих із підозрою на рак часто спрямовують не в спеціалізовані онкологічні інститути, що відповідає інтересам пацієнтів, а в різні медичні і навіть парамедичні установи. Тому необхідно досліджувати та обговорювати не виправдані або помилкові дії лікарів різних ланок медичної служби.

Перша глава монографії присвячена визначенню предмета «лікарські помилки», які в онкології залишаються давньою і завжди актуальною проблемою. У главі вирішуються деякі загальноетичні

і навіть філософські питання, з якими постійно має справу лікар (в особистому житті, у громадській та політичній діяльності, майнових та фінансових стосунках, вихованні своїх дітей та учнів). У монографії також наголошується на необхідності відрізнити поняття «лікарська помилка» і «службовий злочин». Через це розглядається юридичний аспект лікарських помилок в онкології. Незважаючи на те що більшість лікарів живуть і працюють згідно з «моральним кодексом лікаря», ніхто не застрахований від помилок, і про це слід пам'ятати.

Помилки організаційного характеру можуть траплятися під час профілактичних оглядів, у разі неузгодженості при взаємодії і послідовності дій лікарів, що працюють у різних ланках охорони здоров'я чи представляють різні спеціальності. Доля хворого на рак залежить від кваліфікації не тільки онкологів, а й лікарів загальної мережі; важливу роль у цьому процесі відіграє онкологічний кабінет поліклініки і його керівник — лікар-онколог. У розділі аналізуються питання етичних і психологічних моментів у стосунках лікар-онколог і пацієнт, необхідність медичного психолога у процесі лікування онкологічного хворого, розуміння унікальності людського існування, його цінності і мети.

У другій главі аналізуються причини лікарських помилок, їх гносеологічні корені (недостатні знання з онкології, а також брак інформованості та зацікавленості лікарів загальної практики проблемами онкології), результатом яких є пізня діагностика раку і незадовільні результати лікування. Тільки тісна співпраця клініциста і морфолога залишається *conditio sine qua non* (неодмінною умовою) сучасної тактики діагностики онкологічних захворювань. Серед багатьох джерел медичних помилок можливі й лабораторні дослідження та променева діагностика.

Третя глава присвячена загальним помилкам у лікуванні хворих онкологічного профілю. В онкології постулюється необхідність проведення комплексного лікування. Особливого обговорення ви-

магає наявність факторів ризику хірургічного лікування, які не можуть перевищувати евентуальної користі для хворого. Для запобігання лікарським помилкам необхідне адекватне і правдиве ведення медичної документації та відкритість її для суспільного контролю. Проведення спеціального лікування злоякісних пухлин мусить бути фаховим, відповідальним і сучасним. Відхилення від тактики ведення пацієнтів призводить до лікарських помилок, що можуть негативно позначитися на результатах лікування хворих.

Четверта глава містить аналіз помилок у діагностиці та лікуванні окремих

локалізацій раку (пухлин шкіри, голови і шиї, щитоподібної залози, стравоходу, шлунка, панкреатодуоденальної зони та інших пухлин черевної порожнини, пухлин легені, сечостатевої системи, раку передміхурової і грудної залози, в онкогінекології, онкопроктології).

У післямові автор висловлює думку про те, що в наш час підлягають осмисленню такі поняття, як стандартизація, індивідуалізація, персоніфікація лікування онкологічного хворого. Сучасним лікарям необхідно звернути увагу на можливість посилення почуття відповідальності перед хворим і власним сумлінням.

Отже, монографія, яка базується на 55-річному клінічному досвіді автора, присвячена актуальній проблемі сучасної медицини: вивченню, аналізу та запобігання медичним помилкам — неправильним діям або бездіяльності лікаря-онколога при виконанні ним своїх професійних обов'язків. Ця книга становить як теоретичний, так і практичний інтерес не тільки для онкологів, а й для лікарів усіх спеціальностей і, з нашої точки зору, має стати для них настільною у повсякденній практичній діяльності.

І.Б. Щенотін